

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 520, za pol leta K 260, za četrt leta K 130. Ponamezna številka 11 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja.

Posiljajte na uredništvo in upravnništvo Ljubljana, Ilirska ulica številka 22. I. nadstropje

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo, in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin., za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stanje peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Vsem organizacijam in naročnikom „Delavca“

sporočamo, da je z današnjim dnem zopet prevzel upravo »Delavca« sodrug Ivan Tokan. Vsled tega je potrebno, da se vsi dopisi, ki se tičejo uprave ali pa uredništva »Delavca«, pošiljajo odslej na naslov: **Ivan Tokan, Ljubljana, Ilirska ul. številka 22. I. nadstropje.**

Za strokovne organizacije.

Tako velikega zanimanja za strokovne in politične organizacije na Slovenskem še ni bilo, kakor je v sedanjem zgodovinskem času. Vse se giblje; delavstvo se giblje, gibljejo se pa tudi meščanski sloji in meščanske stranke ter skuša vsak rešiti, kar se dá. Meščanski in privilegirani sloji svoje dosedanje pravice in predprave, delavstvo pa hoče iz dosedanjega suženjstva in si pridobiti v novih državah več pravic, več svobode in socialne uredbe, proti katerim se je vladajoča klika v stari Avstriji tako trdovratno upirala. V novih državah mora to biti drugače; tudi v Jugoslaviji mora dobiti delavstvo popolno enakopravnost, vse socialne zahteve in take življenske pogoje, da so delavcu-človeku primerne.

Nas zanima v prvi vrsti strokovno gibanje. Delavstvo po tovarnah, po rudnikih, po obrtih in povsod drugod, kjer vstvarja delavska roka blago, imetje in dobiček zasebnemu ali javnemu kapitalu. Povsod mora delavstvo v svoje organizacije!

Razmere v Jugoslaviji bodo res nekaj drugačnejše nego so bile v prejšnji državi. Jugoslavija je država, v kateri obrt in industrija še nista tako razviti. Razvoj se bo šele vršil. Zato pa bo treba, da ustvarimo močne organizacije, in sicer prvič, da spravimo v organizacije vse delavstvo, a obenem moramo tudi delati na to, da se posebno slabotnejše stroke spoje s sorodnimi. Iti moramo s tega stališča, da je le močnejša strokovna organizacija zmožna voditi uspešne mezdne boje in tudi podpirati v potrebi svoje članke. Enako se bodo morale strokovne organizacije dogovoriti glede na prispevek, članarino. Vsako društvo mora skušati uvesti kar najvišji prispevek, ker le z zadostnim prispevkom more organizacija izpolniti svoje naloge napram članom.

Sedaj, ko stopamo pred nov razvoj, bomo torej morali vsa ta vprašanja temeljito premotriti in kreniti primerno pot, da okrepimo in ojačimo naše organizacije v močno falango, ki bo kos bojem za delavske pravice. Imamo novo državo že takorekoč zagotovljeno, prav nobene gotovosti pa še nimamo, da bo delavstvo v novi državi imelo za vse to garancije, da v novi državi vse to doseže brez hudih, hudih bojev. Na te boje za svoje pravice torej moramo biti pripravljeni.

Priporočamo organizacijam, da se o vseh teh vprašanjih posvetujejo, v strokovnih in kolikor se tiče bodočnosti delavstva tudi v političnih. Delavski zaup-

niki in organizacije se o teh stvareh že deloma posvetujejo, in ko bo stvar zrela, predlože strokovnemu kongresu, ki ga skličemo, čim nam bodo razmere dopuščale in bo položaj popolnoma jasn, da sklepamo končno o odnošajih med slovenskimi organizacijami in o odnošajih do delavske strokovne internacionale, kjer člani bomo ostali tudi vbodoče. Naša naloga, naš neomajen namen pa mora biti v prvi vrsti, da okrepimo organizacije in da stopimo z njimi pred podjetniško javnost in pred politične upravitelje nove države kot faktor, ki ga bodo morali vsi ti faktorji vpoštevati. To je naša resna volja.

Mir in svoboda!

Premirje imamo na vseh bojnih frontah in pride mir. Avstroogrška, Turčija in Bulgarija so se zrušile pod pezo vojne in tudi Nemčija je morala zaprositi za premirje in povedati, da se ne more več brniti. Razmere so take, da pač ni več možnosti, da bi se obnovilo tako grozovito človeško klanje, kakršna je bila ta zločinska vojna. In naj bi bili pogoji premirja in miru še tako težki, sprejeti so jih morale centralne države, ker so izkrvavele v pravem pomenu besede.

In sedaj prihaja obračun z onimi silami, ki so povzročile to strahovito klanje. In kakšen preobrat v nekaj dneh Avstrija je razpadla, isto se godi na Ogrskem; narodi so svobodni in ustanavljajo svobodne republike. Nemška Avstrija je postala republika in se pridružila Nemčiji, v Nemčiji so prevzeli vodstvo socialni demokrati, nemški cesar je ubežal, in izklicali so republiko; vsi drugi nemški vladarji so odstavljeni. Svetovno sodišče deluje temeljito in kaznujoča pravičnost bo gotovo dosegla tudi še vse one nekronane zločince, ki niso prav nič manj krivi velikega zločina kakor kronani vladarji.

Od Avstroogrške so zahtevali, da kaznuje Srbijo, ker so hoteli deželo (Bosno in Hercegovino), ki jo je monarhija anektirala. Sedaj pa ni izgubila le osvojeno deželo, marveč tudi svoje dedne dežele. Kakšna ironija usode: Avstroogrška ni privoščila niti najmanjšega dohoda do morja Srbiji, sedaj pa je sama popolnoma izrinjena od morja in Srbi dobe skoro vse vzhodno obrežje Jadranskega morja!

Če bi bila pa Avstroogrška zmagala, bi to vprašanje še nikakor ne bilo rešeno: zakaj Srbi bi bili mirovali le kratek čas in v nekaj desetletjih bi bilo prišlo do nove vojne. Zato je pravzaprav dobro, da je prišlo to vprašanje že sedaj do rešitve, in s tem do razpada stare Avstrije. S tem so dosegli vsi narodi Avstrije svojo svobodo, in stari prepri in sovraštvo, ki je vedno vladal v tej nenaravni državi in sta spravila državo v žalostni položaj dolgotrajnega obstoja, sta pokopana. Narodi, ki so bili proti svoji volji sklenjeni v državi, so končno osvobodjeni.

Vsi narodi se vesele te rešitve, ker so se z njo osvobodili gospodstva vladajočih kast, ki so na račun nemškega ljudstva zatirali te narode. Enako kakor se

vsi narodi vesele tega velikega preobrata, se ga veseli tudi nemško in madžarsko ljudstvo. Edini, ki se teh dogodkov ne vesele, so tirani, krivičniki, ki so zatirali narode in ljudstvo sploh.

S proletarci vseh narodov, s katerimi smo doslej delali za dobrobit delovnega ljudstva, bomo ostali tudi vbodoče solidarni. In prav nobenega dvoma nimamo, da bi delavstvo te ali one narodnosti mislilo drugače: zakaj cilji proletariata se niso spremenili. Imamo več svobode, imamo možnost samostalnega razvoja, toda svobodo iz krempljev kapitalizma si še nismo priborili, ne mi, ne naši sotrpini po vesoljnem svetu. S politično osvoboditvijo smo si pripravili bolj gladko pot, odstranili smo nekaj ovir, glavno delo nas pa še čaka. Zato smo in ostanemo boritelji delavskega razreda, ki bo nadaljeval svojo svetovno misijo kot svetovni proletarijat tudi v novi dobi. S svobodo hočemo nagelje priti k socializmu!

Kdo plača račune?

Mariborska »Straža« piše:

Vojna je povzročila strahovito škodo: na imetju, življenju in zdravju. In zdaj nastane vprašanje — kdo plača stroške? Seveda oni, ki so povzročili to vojno. To sta nemški in madžarski narod. Toda glavna krivca vendar nista ne nemški in ne madžarski narod, ampak oni, ki so v imenu teh narodov začeli to najstrahovitejšo vseh vojn, kar jih je že kdaj videl svet. To pa so predvsem: Hohenzollerji, Habsburžani, potem Tisza, Stürgkh, Berchtold itd., oziroma njih dediči. Ti ljudje so vsi mnogokratni, da, celo stokratni milijonarji in milijarderji. Habsburžan nadvojvoda Friderik je zaslužil samo z vojnim oderuštvom milijarde. Ali ne bi bila krivica, da bi ti ljudje, ki so spravili na milijone ljudi v bedo, nesrečo in na beraško palico, ostali nekaznovani? Ali ne bi zahteval že čisto navaden čut pravičnosti, da se za pokritje vsaj malega dela vojnih stroškov pritegnejo v prvi vrsti premoženja onih, ki so zakrivilili to neizmerno gorje. In če že ne preje, naj se pritegnejo premoženja teh in njih sokrivcev vsaj takrat, ko se bo reševalo vprašanje preskrbe vdov in sirot v vojni padlih ter vprašanje preskrbe vojnih invalidov. Kako pridejo nedolžni narodi do tega, da bi morali plačevati za grehe drugih. Kdor je grešil, naj dela tudi pokoro.

Zastopnike delavcev v občinskih svetih.

Pisali smo že o zahtevi, da naša vlada popravi krivico, ki jo je napravil delavstvu stari sistem s tem, da mu je z reakcionarnimi občinskimi volivnimi redi onemogočil sodelovanje pri občinah.

Ponavljamo to svojo zahtevo danes ponovno!

Ali ni sramota, da sedi v Ljubljani v občinskem svetu toliko Nemcev — kapitalistov in le en zastopnik delavstva? In odpomoč bi bila tako lahka — samo naša vlada, reakcionarna in prožeta še starega nedemokratskega duha, se ne zgane!

Prenovi naj za prehodno dobo ljubljanski občinski svet tako, kakor to odgovarja resničnemu številu delavstva v Ljubljani!

Opozorjamo na Maribor: Nemško nacionalna klika, ki je v strahu za »nemški« značaj Maribora, je poklicala 10 nemških socialistov v občinski svet. Ker so ure tega občinskega zastopa štete, opozorjamo že danes vlado na to, da pri sestavi začasnega mestnega svetovlastva v Mariboru ne pozabi na mariborsko delavstvo, slovensko in nemško!

Isto velja za Celovec in za celo vrsto drugih krajev na Slovenskem, kjer je večje število delavstva!

Občine so glavni faktor za aprovizacijo in delavstvo, ki je izključno vezano na občinske prehranjevalne urade, ne more sodelovati!

Ali ne čutite te krivice, te sramote, ki jo z vašo brezbriznostjo prizadevate delavstvu, gospodje pri vladi! In pravite, da ste demokratični?

Domači pregled.

Od hornikom strokovnih organizacij
Sodrug! Ko zopet prevzemam list »Delavec«, se obračam do Vas z vljudno prošnjo, da me pri delu, ki ga je treba vršiti pri listu, vsestransko podpirate. Naš list postani glasilo vsakega strokovno organiziranega delavca. Kot tako mora postati vodnikom in tolmačem ter dobrim svetovalcem vsem članom strokovnih organizacij v vseh njihovih stanovskih zadevah, gospodarskih in mezdnih vprašanjih. Veliko važnost treba polagati na socialno-politična vprašanja v mladi Jugoslaviji. Končno bode listu treba tudi v strokovnih organizacijah samih dajati potrebne smernice itd. Veliko in obširno delo, ki nas čaka, bo treba vršiti s podvojeno močjo, da potrebam našega članstva zadostimo in da se tako vsi sotrpini dvignemo na ono stopnjo človečnosti, ki nam kot najvažnejšemu činitelju v narodu in v človeški družbi sploh gre. Primimo za delo vsi; z združenimi močmi premagamo vse težkoče. Boja smo vajeni in v boju si bomo gradili svojo lastno bodočnost. Da v ta namen naš list »Delavec« kolikor mogoče več pripomore, naj bi se vsak izmed nas lotil dela za list. Pri sodelovanju vseh sodrugov bo list zanimiv in poučljiv. Ob enem seveda pozivljem vse sodruge na neunorno delo za naše strokovne organizacije, ki naj tvorijo močno falango združenih slovenskih proletarcev v boju za pravico in resnico. Kličem vsakega sodruga, ki so mu interesi delavcev pri srcu, na pomoč!

Razglas glede na deputacijo rudarjev.
Nasproti deputaciji zaupnikov premogovnih delavcev iz območja SHS dne 26. novembra 1918 je zavzelo poverjeništvu za javna dela dobrohotno stališče, ki ga je preciziralo v sledečih točkah: 1. Glede ureditve 8 urnega dela se že vrše priprave v uradih premogovnih lastnikov. 2. Glede minimalnih plač zastopa narodna vlada načelo, da mora dobiti delavec vsaj tako veliko plačo, da pri normalnem delu zasluži neki gotovi najmanjši zaslužek. Glede tega najmanjšega zaslužka se upeljejo takoj pogajanja z lastniki. Z ozirom na pričakovano skorajšnjo ureditev nove valute se bodo določili ti najmanjši zaslužki z nastopom nove valute. 3. Plače rokodelcem, strojnikom in tem enakih strok naj se v naprej tabelarično določijo in naj te plače rastejo po službenih letih. 4. Za rudarje, za druge delavce in delavke izven rokodelcev se naj upelje plačilni pravilnik po razredih tako, da raste plača po službenih letih v gotovih večletnih rokih. 5. Vprašanje nastanitve delavskih nadzornikov hoče narodna vlada proučiti. 6. Glede zahtev po osebnih spremembah v podjetjih, ki so privatna last, se zamore

narodna vlada le pogajati z lastniki, samovoljno odredjati takih sprememb nima pravice in tudi ne more nositi odgovornosti za motenje v obratih, ki bi v nekaterih slučajih lahko ogrozilo tudi življenje stotero delavcev. V nekaterih slučajih so se na posredovanje Narodne vlade SHS že izvršile osobne izpremembe. V naprej pa narodna vlada odklanja persekucije krivic pod prejšnjim sistemom, ker bi ne prišli nikoli do miru in nemotenega obratovanja, če bi hoteli sedaj kaznovati in popraviti vse krivice, ki so se dogodile pod prejšnjim sistemom. 7. Detaljna izvedba gošnjega stališča in detaljna pogajanja se uvedejo takoj na podlagi od delavstva pismeno predloženih resolucij. Ljubljana, dne 27. novembra 1918. — Poverjenik za javna dela in obrt: Ing. V. Remec s. r.

Razglas. Vsem nekdanjim vojakom bivše Avstroogrske armade je na prosto dano se tekom 24 ur odstraniti iz po italijanskem vojaštvu zasedenega ozemlja in se ne smejo več vrniti. Vojaška italijanska oblast jim bo šla pri odhodu na roko in potovanje olajšala. Tisti, ki se prostovoljno ne odstranijo, se bodejo začeli jutri zbrali po italijanskem vojaštvu in odpeljali v Gradiško, kjer se bodo stavili na razpolago italijanski vojaški oblasti. Kdor bo imel potrdilo od županstva, da je pristojen v občino, da je posestnik, javni uslužbenec itd. ter v občini neobhodno potreben, mu bodo vojaške oblasti v Gradiški po pregledu njegovega potrdila dovolile povratek v njegovo občino. V tem slučaju se bode moral vsak oproščenec zglašiti po enkrat ali dvakrat v tednu pri vojaškem poveljstvu.

Kolportaža prosta. Naredba poverjeništvu za notranje zadeve o prosti kolportazi. § 23. tiskovnega zakona z dne 17. decembra 1868, št. 6 drž. zak. iz leta 1863. se razveljavi. — V Ljubljani, dne 25. novembra 1918. — Dr. Brejc s. r.

Žepni koledarji za leto 1919 se že razpošiljajo. Cena izvodu K 2:50. V štirinajstih dneh bodo vsi razposlani. Prometne težkoče so velik zadržek.

Poverjenik za notranje zadeve dr. Brejc sprejema stranke vsak dan od 11. do 1. ure.

Društveno pravo odpravljeno. Naredba poverjeništvu za notranje zadeve. Avstrijski državni zakon z dne 15. novembra 1867, drž. zak. št. 134 o društvenem pravu se razveljavi. Na njegovo mesto stopijo sledeča določila: § 1. Ustanavljanje društev je prosto; prepovedana so le društva, ki v svojih pravilih zasledujejo namene, nasprotujoče splošno priznanim načelom pravosti. § 2. Društvo mora svojo ustanovitev, pravila in sedež društva ter člane vodstva tekom treh dni naznaniti pristojni oblasti. Enako je naznaniti vsakokratno izpremembo teh okoliščin. § 3. Vsako prireditve, ki ni omejena na člane društva, mora društveno vodstvo naznaniti 24 ur pred prireditvijo pristojni oblasti. § 4. Razpust društva se izvrši: a) prostovoljno; b) na odredbo vlade, ako društvo s svojim delovanjem nasprotuje splošno priznanim načelom pravosti. § 5. Pristojna oblast je okrajno glavarstvo, v mestih z lastnim statutom magistrat. § 6. Vse vloge so proste kolka. § 7. Prestopke te naredbe kaznuje pristojna oblast z denarno globo do 1000 K ali z zaporom do enega meseca. § 8. Ta naredba stopi v veljavo z dnem razglasitve. — V Ljubljani, dne 25. novembra 1918.

Kdor hoče blago izvažati po železnih iz države SHS, naj odda izpolnjeni vozni list brez blaga na oddajni postaji, pošlje vozni list na ravnateljstvo državnih železnic, oziroma na ekspozituro južne železnice v Ljubljani v svrhu izposlovanja izvoznega dovoljenja pri posameznih poverjeništvih vlade, oziroma, če se vozni list tiče blaga v polnih vozovih,

tudi transportnega dovoljenja s strani voznega prometnega vodstva.

Politični položaj v Jugoslaviji je deloma kritičen. Ententa je sklenila premirje z Avstro-ogrsko vlado. V premirju je seve določba, da ententne čete zasedejo ozemlje monarhije v kolikor se jem zdi potrebno. Določbe premirja tudi pravijo, da mora monarhija prehranjevati ententine čete. V tistem trenutku se je pa monarhija razbila, osnovale so se narodne države in se samostojno ustanovile. Ententa je priznala Češko, drugih samostojnih narodnih držav pa ne. Zaraditega je Italija zasedla velik del slovenske zemlje ter tudi odredila internacije, rekvizicijo itd. ker se bojimo uporov. V tem neprijetnem položaju so se odločile slovenske in hrvatske dežele za združitev s Srbijo, da bi se jih tako priznalo kot bistveni del Srbije, to je zaveznice entente in bi se tako otrsli italijanske invazije in se zagotovila prehrana. Ta sklep je napravilo Narodno Vječe v Zagrebu dne 24. t. m. in je poslalo v ta namen posebno deputacijo v Belgrad, da se o vsem posvetuje in sklene pogodbo s srbsko vlado. V časopisju, zlasti slovenskem se je te dni vršila obsežna debata o tem, ali naj bo nova država monarhija ali republika. Naravnost strasten boj je to. Delavstvo stoji na stališču, da je na mestu socialna republika; tudi klerikalci so za republiko. Toda, ker bo o tem sklepala šele konstituanta; je pa združenje s Srbijo iz zgoraj navedenih razlogov nujno, so tudi socialni demokrati za ujedinjenje s Srbijo. V ta namen, da označi soc. dem. stranka svoje stališče napram dogodkom, se vrše te tedne socialno demokratični shodi po vsem Slovenskem, na katerih se razpravlja o političnem položaju in o gospodarskih zahtevah delavstva. Vsi shodi, ki so bili doslej, so sprejeli soglasno stališče, da je delavstvo načelno slejkoprej za socialno republiko, ter da hoče v novi državi popolno enakopravnost, socialno zakonodajo, delavsko varstvo in vse druge socialne uredbe, ki jih stara Avstrija ni poznala.

Delavski shodi v Zagrebu. V nedeljo 24. t. m. se je vršil v »Helios Kino« v Zagrebu velik delavski shod, na katerem so poročali o zahtevah delavskega ljudstva in o jugoslovanski državi sodruga Vitomir Korač iz Zagreba, Anton Kristan iz Ljubljane ter Živko Topalović iz Belgrada. Izvajanjem govornikov se je neprestano burno pritrjevalo. Sprejela se je resolucija, ki povdarja delavske zahteve v sedanjih dobi. — V soboto 23. t. m. zvečer se je vršil v hotelu Royal v Zagrebu shod Delavskega sveta za Zagreb in okolico. Govorila sta ss. Živko Topalović in Anton Kristan o dolžnostih in nalogah delavskega razreda. Shod je končal pozno v noči. — V sejah Narodnega vječja nastopajo naši sodrug kot enotna soc. dem. frakcija. Sodruga Topalović pride v kratkem v Ljubljano.

Uspeh mlade usnjarske organizacije. V Ljubljani imamo veliko usnjarno gospoda Polaka, ki ima zaposlenih okolo 300 delavcev in delavk. Imeli smo v tej tovarni že večkrat precej močno organizacijo, toda vso vojno je ni bilo. Druginja je potrkala tudi na vrata teh delavcev. Mezde v tovarni so bile nizke, tako nizke, da če primerjamo plače teh delavcev s plačami po drugih tovarnah, se nam pokaže, da so delavci izgubili na zaslužku v tem času okolo dva milijona kron, torej posamezni delavec ali delavka na leto 4000 do 8000 kron po razmerju večjih ali manjših mezd. Res so dobivali nekaj živil in blaga, toda vse to so dobivali tudi drugod po tovarnah po istih cenah. Naravno je, da je delavstvo v tej tovarni občutilo neznosne razmere in zbudila se je v njem želja po združitvi, po organizaciji, ker je prišlo do prepričanja, da more doseči uspehe le združeno. Komaj tri mesece je, ko se je

osnovala ta organizacija. Pristopilo je v nekaj dneh dve tretjini zaposlencev organizaciji. Pričela so se posvetovanja, izvolili so se zaupniki, ustanovilo se je društvo in sestavile so se zahteve, ki so bile razmeroma majhne, in predložile gospodu Polaku. In res, vršila so se pogajanja med zaupniki, zaupnicami in gospodom šefom. Obravnave so bile sicer precej burne, vendar je firma uvidela potrebo, da se revidirajo plače. Po daljših razpravah so se zaupniki pogodili tako-le: 1. Delovni čas se skrajša pol ure (prej so delali 10 ur); plačilni dan se delo konča poldrugo uro prej. 2. Delo čez čas se plačuje jutraj od 6. do 7. in od pol 6. do pol 8. zvečer s 25 odstotno doklado, v ostalem nočnem času s 50 odstotno doklado. 3. Če akordno delavstvo ni zaposleno zaradi pomanjkanja primernega dela, opravlja drugo delo in se mu jamči plača. 4. Moški tedenski zaslužki se zvišajo okroglo za 30 %, ženski za 20 %, jermenarjem za 20 %, v čevljarni (akord) za 10 %. 5. Aproximacija ostane po možnosti dosedanja. Samci in samice, ki so doslej prejeli manj blaga, ga dobe odslej 1 kg več. Cena blagu ostane dosedanja. 6. Firma prizna organizacijo in zaupništvo. 7. Pogodba ima nedoločen rok, vendar je odpovedljiva na mesec dni. Dasi to ni velik uspeh, je vendar znaten; zakaj zaslužki so se zvišali pri najnižjih plačah za 5 K in pri najvišjih za okoli 17 K na teden. Nizke plače so se res premalo zvišale; enako so se zvišale tudi akordne plače le malenkostno, zakaj te plače se zvišajo če računamo pravilno, le za 2 do 3 krone na teden. Akordni delavci in delavke so pravzaprav dosegli le skrajšanje delovnega časa in nekaj aproksimacijskih ugodnosti, ki pa tudi niso velike. Tukaj bi pač bilo treba nekaj več uvidevnosti od strani g. šefa, ki je sklepal pogodbo z delavstvom. Upamo, da se ta pogrešek v kratkem popravi. — Ta uspeh bodi delavstvu v bodrilo, da ostane trdno v sklenjeni organizaciji, zakaj le z organizacijo bo mogoče doseči nove uspehe. Vsi delavci in delavke morajo ostati pri organizaciji in pridobiti še vse, ki niso pri njej. Ta uspeh pa bodi tudi v opomin delavstvu drugih tovarn, drugih strok. Današnji čas je tak, da zahteva, da je vsak delavec v strokovni organizaciji.

Vseučiliščnikom. Z uradne strani zagrebškega vseučilišča se poroča to-le: Slovenski dijaki, ki so ta semester bili že inškrirani na katerem avstrijskem vseučilišču, se po sklepu akademskega senata, ki ga bo vlada brez dvojbe potrdila, sprejemajo brez kakršnekoli ovire na zagrebškem vseučilišču, tudi če ne morejo tako prinesiti demisorija dotičnega avstrijskega vseučilišča. Pristojbine je seveda treba nanovo plačati, ker Avstrija pač plačanih pristojbin ne bo vrnila. — Dijaki, ki so bili vojaki, se morejo istotako vpisati, ako dokažejo, da so zares bili vojaki. V obče gre zagrebško vseučilišče slovenskim dijakom, ki so vsled vojne trpeli, v vsakem oziru na roko. Predavanja se bodo zopet začela 10. januarja 1919.

Umrl je minuli teden srbski sodrug Dušan Popović v Londonu. Sodrug Popović je bil tajnik srbske stranke in najuglednejši časnikar na Balkanu.

Nemška višja gimnazija v Celju. Celje, 24. novembra. Ljubljanska Narodna vlada je odredila, da se priključi dosedanja nemška višja gimnazija v Celju slovenski višji gimnaziji. Nemški dijaki dobe nemške paralele v starem gimnazijskem poslopu in sicer pod pedagoškim vodstvom dosedanjega ravnatelja Profta. Vodstvo celega zavoda je poverjeno ravnatelju Lileku.

Zastopništvo Jugoslovancev na Nemškem Štajerskem. Dne 13. novembra 1918. se je za prehodno dobo konstituiralo Jugoslovansko zastopništvo za Nemško Štajersko s sedežem v Gradcu. Zastopništvo

je sestavljeno iz predsedništva, ki ga tvorijo zastopniki troimenega jugoslovanskega naroda, ter iz 8 članov, ki zastopajo vse sloje. Predsednik je Slovenec Slavko Farkaš, prvi podpredsednik je Hrvat dr. Ivan Galenič, drugi podpredsednik je Srb Gijuro I. Kočić. Člani-poročevalci so: za vojaštvo in dijaštvo dr. Vekoslav Vršič; za uradništvo Franc Vršič; za trgovinstvo in obrtništvo Pavel Šega; za delavstvo Josip Likar in Matija Kukman.

Srbski ministerski predsednik Pašić odstopil. Dogovor med nekaterimi člani SHS Jugoslovanskega odbora v Ženevi in srbskim ministrskim predsednikom Pašićem v Ženevi ni odgovarjal razpoloženju merodajnih krogov kraljevine Srbije in je izjavil ministerski predsednik Pašić, da je podpisal ta dogovor proti svoji volji. Srbska vlada je temu dogovoru odrekla svoje odobrenje, vsled česar je dogovor postal brezpredmeten. Pašić je iz tega položaja izvajal konsekvence ter podal svojo demisijo. Zato ostane sedaj pri edini osnovi za ujedinjenje SHS merodajen sklep Narodnega Vječa od 24. t. m. — Odposlanstvo Narodnega Vječa je odpotovalo s tem sklepom v Beograd v sredo 27. t. m. zjutraj.

Svetovni pregled.

Masaryk na potu v domovino »Telegraphenkompanie« javi: »Times« poročajo iz Newyorka: Predsednik češko-slovaške republike dr. Tomo Masaryk se na potu v domovino ustavi na Angleškem, kjer bo zaprisežen na ustavo češko-slovaške republike. Masaryk izjavlja, da ne zapuša nemškim socialnim demokratom, ker so bili le ti ves čas vojne stebri Viljema in njegove vlade.

Vojne izgube Avstro-Ogrske. Listi priobčujejo statistične podatke o izgubah bivše avstro-ogrške armade. Armada je izgubila na mrtvih, ranjenih in pogrešanih skupaj 4 milijone mož. Izmed teh je službeno dognano, da so mrtvi 800.000 mož. Od 310 aktivnih generalov jih je padlo le 8, od 2308 štabnih častnikov jih je padlo le 359, izmed nižjih aktivnih častnikov jih je padlo 3888, dočim jih je padlo izmed rezervnih častnikov 8970. Padlo je v cellem 5 princev, med temi pa ni nobenega habsburškega ali parmskega princa.

Avstro-ogrski vjetniki v Italiji. Število vseh vjetnikov bivše avstro-ogrške armade, ki se nahajajo v Italiji, se ceni na 700.000 mož.

Republikanci pozdravljajo kralja Petra. »Giornale de Geneve« javi: A Naville, predsednik švicarskega odbora za pomoč Srbiji, je poslal srbskemu kralju tole brzojavko: »Vaši prijatelji v Ženevi izražajo vam svoje vroče zadovoljstvo zbog osvobođenja Beograda ter goje spoštovanje, udivljenje in simpatije za vas, za prestolonaslednika, za junaško vašo vojsko in za ves srbski narod.« Telegram je podpisalo več veleuglednih oseb v Švici.

Volilna pravica v Nemški Avstriji. »Polit. Korrespondenz« poroča: Osnutek volilnega reda, ki ga državna pisarna najprej predloži državnemu svetu, temelji na proporcionalni volitvi in splošni, enaki, direktni in tajni glasovalni pravici vseh državljanov brez razlike spola. Število na en volilni kraj odpadajočih mandatov se ravna po številu prebivalstva, in sicer odpade približno 50.000 oseb na en mandat. Volitev se izvrši po proporciju z nepremenljivo, obvezno listo. Pri tem morejo stranke postaviti toliko kandidatov, kolikor je v okraju mandatov oddati. Kandidatje, ki niso dobili primernega števila glasov, pač pa imajo največjo manjšino, ki torej niso izvoljeni, postanejo namestniki, ki se vpokličejo, ako izvoljenec umre ali odstopi.

Likvidacija dosedanjih centralnih uradov na Dunaju. Na vabilo nemškega dr-

žavnega urada za zunanje zadeve na Dunaju je poverila Narodna vlada SHS v Ljubljni vodstvo likvidacijskih pogajanj generalnemu konzulu dr. Ivanu Schweglu, pooblaščenca jugoslovanske države na Dunaju ter mu dodelila okrajnega glavarja dr. Rudolfa Andrejko. V varstvo jugoslovanskih narodnih in materialnih koristi se pozivljajo vsi posamezniki, uradi in zavodi, da opozore imenovanega pooblaščenca na vse interese, ki bi prišle pri likvidaciji bivših centralnih uradov na Dunaju za državo SHS v poštev. Dopisi naj se pošljejo na naslov dr. Schwegla, Dunaj I., Parlament. Jugoslovanski klub.

Zmaga socialnih demokratov v Draždanih. Pri volitvah v draždanski delavski svet so dobili neodvisni 4300 glasov, socialni demokrati pa 56.000 glasov.

Ententa odklanja nemške proteste. Pariški »Matin« piše, da je maršal Foch izjavil enkrat za vselej, da se na proteste nemške delegacije in prošnje nemške komisije za preskrbo prebivalstva z živili ne bo oziralo. Ta odločitev velja tudi za vse nadaljnjše korake od strani Nemčije. List pristavlja k temu, da bodo koraki nemškega državnega tajnika Solfa, ki jih je ukrenil v Haagu, brezuspešni. Vlade aliranih držav ne bodo nikdar dovolile, da bi se izpremenili mirovni pogoji.

Volilna pravica na Ogrskem. Ogrska narodna vlada objavlja od nje izdelano narodno postavo, člen 1. od leta 1918. o volilni pravici za narodno skupščino ter o municipalni in občinski volilni pravici. Postava obsega nastopne določbe: Volilna pravica za narodno skupščino pristaja vsakemu moškemu, ki je dovršil 21. leto in ki je najmanj 6 let ogrski državljan, ter vsaki ženski, ki je dovršila 24. leto in ki je najmanj 6 let ogrska državljanka in ki zna v enem domačem jeziku brati in pisati. Za člana narodne skupščine je lahko izvoljen brez razlike spola vsakdo, ki ima ob času volitve aktivno volilno pravico, ako je dovršil 24. leto. Za člana narodne skupščine ne more biti voljen tisti, ki je izključen od aktivne volilne pravice. Vsakdo, ki je upravičen voliti, ima samo en glas. Volitev se vrši po občinah, oziroma po volitvenih okrajih neposredno in tajno. Narodna vlada mora izdati vse izvršilne določbe k tej postavi, kakor na primer dogotovitev volilnih list.

Ententa nastopa proti ruski republiki. List »Helsingin Sanomat« je izvedel baje od nekega ententnega diplomata, da se pripravljajo proti boljševizmu na Ruskem obširne odredbe. 700.000 vojakov Anglije, Francoske in Italije, ki so bili na solunski fronti, prodira skozi Rumunijo proti Moskvi. Besarabske čete korakajo proti Odesi, na drugi strani proti Kijevu. Glavne sile teh okupacijskih čet se zbirajo pod vodstvom generala Berthelota v Ru-

Društveni funkcionarji in člani, pozor!

Da vsa nerazporazumljenja odstranimo, sporočamo da je v soboto 48. tedenski prispevek t. l. zapadel.

Vsi člani, ki majo prispevek plačan samo do 38. tedna, se opozarjajo da ta teden zapadli prispevek vplačajo, ker drugače izgube članstvo.

Podpora se upravičenim članom le tedaj izplača, če je vsaj 37. prispevek t. l. že poravnan. Od izplačljive podpore pa se vsi zaostali prispevki odtegnejo.

muniji. Boljševiki bodo na ta način kmalu od vseh strani obkoljeni. Japonci stoje za Uralom, med tem ko stoje Angleži na murinanskem ozemlju. Pričakovati je na vzhodu odločilnih dogodkov.

Vse je proti sovjetski Rusiji. Socialistična »Politiken« prinaša povodom ostrih napadov proti vladi in ententi vest, da hočejo tudi skandinavske države prekiniti diplomatske odnose s sovjetsko Rusijo. — Naj posamezne vlade še tako rujejo proti ruskim sovjetom, socialistično delavstvo vsega sveta stoji trdno in odkrito na njihovi strani in bo odgovorilo na vsak dejanski napad proti delavski republiki tako, kakor bo to potreba.

Notifikacija neodvisne ujedinjene Poljske. Vrhovni poveljnik poljskih armad Pilsudski je v imenu poljske vlade naznanil vladam vseh vojujočih se in nevtralnih vlad ustanovitev ujedinjene in neodvisne Poljske. Noto je s podpisal voditelj ministristva za zunanje posle T. Filipovič. Eden izmed vzrokov, da je ta nota zapoznala, je bila nemška okupacija, ki je ovirala vso svobodo gibanja. Vodilna ideja note je prepričanje, da bo vlada, nastala po volji celega naroda in opirajoča se na iskreno demokratičnost, delala na to, da se v državi vzdrži red in da bo vršila vse dolžnosti glede prebivalstva v duhu pravičnosti in sprave. Poljska vlada se nada, da nobena tuja armada ne pride v deželo brez nje vednosti in da bode v slučaju potrebe vlade tujih držav republiki dale svojo pomoč.

Vesti iz Ukrajine. V seji velikega nemškega vojnega sveta se je na podlagi poročil iz Petljure došlega odposlanstva sklenilo, da se z ozirom na izizvalno postopanje upornih čet proti nemškim posredovalcem, četam v Petljuri sporoči, da se ne bo več pogajalo. Vojni svet je še ukrenil, da se bo obnovil železniški promet v Ukrajini in normalni povratek nemških čet, ter da se bo vzdrževal red v Kijevu in v zasedenem ozemlju.

Zapadnoukrajinska ljudska republika. Ukrajinski korespondenčni urad poroča, da se je v Lvovu sklenila ustanoviti zapadnoukrajinska republika, ki naj bi obsegala vzhodni del Galicije, del Bukovine in 7 ogrskih komitatov. Za svoj grb si je izbrala zlatega leva na modrem polju, za zastavo pa modro-žolte barve. Nova republika obljublja nemškim, židovskim in poljskim manjšinam v svojem ozemlju popolno svobodo razvoja.

Tudi v bodoče le oborožen mir? Londonski »Daily Telegraph« poroča iz Newyorka: Vkljub govoricam o omejitvi oboroževanja v zvezi z ustanovitvijo zveze narodov je mornariški tajnik Daniels včeraj v mornariški komisiji zbornice reprezentantov zahteval, da se izvede program brodogradnje za dobo prihodnjih treh let. Rekel je, da bi Zedinjene države s tem skoraj dosegle Anglijo. Dogodki zadnjih treh let so preverili odgovorne osebe Amerike, da je pomorska sila zmagala.

Francozi zasedejo Dunaj. Francoski časopisi javljajo, da bodo francoske čete zasedle Dunaj, ter naglašajo, da se za Francijo življensko vprašanje, da se prepreči priklopitev Nemške Avstrije k Nemčiji.

Italijanski nasveti. »La Bilancia« priporoča Jugoslovanom v svoji veliki prijateljski naklonjenosti: »Hrvatska, Slavonija, Bosna, Hercegovina in oni del Dalmacije, ki je odkazan Jugoslovanom, naj pošljejo, ker se nahajajo v zvezi z entento svoje zakonite in pooblaščen predstavitelje, naravnost k ententi, mesto da prepuščajo neuglednim odborom po Evropi in Ameriki, da jih zastopajo. Ako pa hočejo priznati zasluge teh odborov za jugoslovansko stvar, naj tudi ti odbori v zapadni Evropi in Ameriki odpošljejo ententi istočasno svoje predstavnike. Na ta način bi se ustvarila jugoslovanska vlada

in Narodno Viječe, ki bi iz svoje sredine izbralo potrebno eksekutivno oblast. S to oblastjo bi ententa lahko začela pogajanja. Tako pa postaja položaj vedno temnejši, a odnosi med Jugoslovani in Italijani, ki bi morali biti pristržni vzhod zaradi jedniške opasnosti in potrebe, postajajo napeti in neprijateljski. Ali je to koristno za Jugoslovane?»

Italijanske grožnje. Kakor poročajo »Narodni Listy« iz Trsta, je tjakaj dospela vest, da dobe Italijani Trst, Pulj in velik del dalmatinske obale, torej vse, kar zahtevajo. Jugoslovanom naj bi ostala le Reka. Ti pa zahtevajo zase tudi Pulj. Mesto tega naj bi dobili Jugoslovani Solun. — »Popolo d' Italia« se zavzema za to, naj Italija oficijalno začne politične in vojaške sovražnosti proti Jugoslaviji, ker vse sovražnosti Jugoslovanov diplomatskega in vojaškega značaja proti Italiji izhajajo iz jugoslovanskega Narodnega sveta, ki ima pomen državne vlade.

Angleži zasedejo Bremen. Angleži zasedejo v najkrajšem času Bremen, da vzpostavijo tamkaj mir in red.

Angleški parlament razpuščen. Zbornica se je odgodila po običajni ceremoniji. Dočim velja odgoditev nominelno do 30. decembra, se razglasi razpust parlamenta še ta mesec. Volitve se vrše 14. decembra. Izid volitev se objavi 28. decembra.

Japonski mirovni predlogi. Reuterjev urad. V tukajšnjih diplomatskih krogih se izjavlja, da bodo japonski mirovni odposlanci predlagali nastopnih sedem temeljnih določb za mir: 1. Sporazum z Anglijo o prostosti morja. 2. simpatija z načrtom zaveznikov, ščititi male narode; 3. priznanje potrebe za Japonsko, da vzdrži red v Sibiriji; 4. priznanje japonskega finančnega, komercialnega in industrijskega vplivnega delokroga v Kitajski; 5. trajna zasedba Kiaučava. 6. Japonski protektorat nad Maršalskimi otoki, Karolin in drugih nemških otokov Tihega oceana in 7. na vzajemnosti temeljujoča enakopravnost vseh japonskih državljanov na vsem svetu.

Ameriško brodogradje. Po listu »Nieuwe Rotterdamsche Courant« poroča »Daily Telegraph« iz New Yorka od četrтка: Kljub govoricam o omejitvi oboroževanja v zvezi z ustanovitvijo zveze narodov je mornariški tajnik Daniels včeraj v mornariški komisiji reprezentacijske zbornice zahteval, da se izvede program brodogradnje za dobo prihodnjih treh let. Rekel je, da bi Zedinjene države s tem skoraj dosegle Anglijo. Dogodki zadnjih treh let so preverili odgovorne osebe iz Amerike, da je morska sila zmagala.

Vojni stroški Zedinjenih držav. (Brezžično.) Celokupni vojni stroški Zedinjenih držav do podpisa premirja znašajo 21.083.680.722 dolarjev.

Izdajatelj in odgovorni urednik
Ivan Tokan.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Zaveden delavec in zavedna delavka storita svojo dolžnost vedno o pravem času, ker poznata koristi organizacije, ker vesta, da je organizacija nujno potrebna za doseg boljših delovnih in mezdnih razmer.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Francišanska ulica šte. 6,
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za ... shode in veselice. ...

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, itd.

Stereotipija. Litografija.

Okrajna bolniška blagajna

v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Roženina Peter splošno zdravljenje	$\frac{1}{2}11 - \frac{1}{2}11$		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Ivan Zajec splošno zdravljenje	$\frac{1}{2}10 - \frac{1}{2}11$	2-3	Turjaški trg št. 4. Francišanska ul. 2.
Dr. Viktor Breskvar splošno zdravljenje	1-2		Turjaški trg št. 4.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	1-3		Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelnstvo.

Ivan Jax in sin.

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe za-
stonj in franko.